

2018 PARLAMENTO SEÇİMLERİ ÖNCESİ IRAK SİYASİ HARİTASI

Hüseyin Aslan & Dr. Ahmed Yousif Ckittan Aljumaily

Dr. Ahmed Yousif Ckittan Aljumaily, doktora derecesini Bağdat Üniversitesi'nden almıştır. Nahrain Araştırma Merkezi'nde araştırmacı olarak çalışmaktadır.

Hüseyin Arslan, Al-Nahrain Center'da Siyasi Birim Direktörü olarak görevine devam etmektedir.

Irak'ta parlamento seçimleri yaklaştıkça farklı siyasi partiler arasındaki rekabet de başlamıştır. Irak'taki siyasi partiler kendi teşkilatlarını ve kamuoyunu harekete geçirmeye ve eğitmeye başlamıştır. Siyasiler arasında alçak düşürme, yüceltme ve kararlar kampanyası devam etmektedir. Aynı zamanda etnik ve mezhepsel sebeplerle partiler arasında ve içinde ayrışma ve bölünmeler ortaya çıkarak geçici ve yeni koalisyonlar oluşturulmuştur. 329 sandalye ve dört yıllık anayasal dönemden oluşan Irak Parlamentosu 23 Ocak 2018 tarihinde 229 milletvekili katılımıyla gerçekleşen oturumda, parlamento seçimlerinin 12 Mayıs'ta yapılmasını kararlaştırdı.

Irak'ta parlamento seçimleri yaklaştıkça farklı siyasi partiler arasındaki rekabet de başlamıştır. Irak'taki siyasi partiler kendi teşkilatlarını ve kamuoyunu harekete geçirmeye ve eğitmeye başlamıştır. Siyasiler arasında alçak düşürme, yüceltme ve kararlama kampanyası devam etmektedir. Aynı zamanda etnik ve mezhepsel sebeplerle partiler arasında ve içinde ayrışma ve bölünmeler ortaya çıkarak geçici ve yeni koalisyonlar oluşturulmuştur.

329 sandalye ve dört yıllık anayasal dönemden oluşan Irak Parlamentosu 23 Ocak 2018 tarihinde 229 milletvekili katılımıyla gerçekleşen oturumda, parlamento seçimlerinin 12 Mayıs'ta yapılmasını kararlaştırdı. Sünni ve Kürt partileri, Musul, Anbar, Salahaddin vilayetlerindeki koşullar sebebiyle henüz geri dönemeyen göçmenlerin seçimlere katılma haklarını öne sürerek seçimin ertelenmesi talebinde bulunsada, 12 Mayıs tarihi değişmedi. Fakat seçim için bazı şartların yerine getirilmesi gerekiyor. Bu şartlardan en önemlileri şunlardır: Seçim güvenliğini

sağlanması, göçmenlerin vilayetlerine geri dönmesi, oylamanın elektronik sayım ve sıralamayla yapılması için gerekli hazırlıkların tamamlanması, seçimlere katılan partiler arasında silahlı grupların bulunmaması, seçimi gözlemlemek için yerel ve uluslararası gözlemciler, bütün vatandaşların seçimlere katılımını sağlamak için göçmenlere bütün vilayetlerde seçim sandıkları kurulması. Bu şartların sağlandığını denetlemek üzere parlamento da komiteleri kurulmuştur.

Irak'taki siyasi partilerin sloganları, programları ve seçim kampanyaları neredeyse birbirinden farklı değildir. Fakat bu seçim, diğer seçimlerden farklıdır. Haziran 2014 itibariyle terör örgütü IŞİD'in Irak'ın kuzey ve batı vilayetlerini işgal etmesiyle söz konusu bölgeler büyük bir yıkıma uğramış ve buralarda yaşayanlar ya ölmüş ya da göç etmek zorunda kalmıştır. Yakın dönemde Irak güvenlik güçleri, bu vilayetleri IŞİD teröründen temizleyerek büyük bir zafer elde etmiştir. Diğer taraftan Irak siyasi sahnesi, –IŞİD'le mücadelede

önemli rol oynayan— Haşdi Şaabi gibi etkili yeni aktörlerin ortaya çıkışına tanık oldu. Zira, Haşdi Şaabi komutanları 12 Mayıs'taki seçimde aday olduklarını açıklayarak siyasi hayata da katıldılar.

Irak siyasi sahnesine doğru-
dan yansıyan bütün bu aktörler,
seçmenlerin görüşünü belli bir
tarafa yönlendirerek halk taba-
nını etkilediği için siyasi parti-
leri ve mevcut tabloyu yeniden
şekillendirdi. Bu aktörler, siya-
si partilerin gücünü ya da par-
lamentoda temsil oranını yan-
sıtan bileşenleri temsil ettiğini,
haklarını ve çıkarlarını savun-
duğu iddiasıyla seçimden sonra
bakanlıklarda ya da bürokrasi-
de büyük çıkarlar elde etme-
yi hedeflemektedir. Irak'taki
siyasi partiler ya da gruplar,
siyasi çıkarlar kazanmak ama-
cıyla halkın mezhepsel ve millî
kimliklerine dayanmaktadır.
Dolayısıyla bu oluşumlar,
milliyetçiliği, ırkı ve mezhep-
sel faktörleri aşarak ulusal bir
üst-kimliğe bağlanmamıştır.
Bazı partiler, yaşanan değişim-
lere ya da aralarındaki ayrışım-
lara rağmen, milliyetçilik ve
mezhepsel bağımlılığı aşarak bir

ulusal bir aktöre tam anlamıyla
dönüşmemiştir.

Bu bağlamda, bu araştı-
mada parlamento seçimleri
öncesinde Irak siyasi harita-
sı iki bölümde ele alınacaktır.
Irak'taki siyasi partilerin ve
grupların seçimlerdeki tutumu
nedir? Hangi siyasi ve gruplar
seçime katılacak? Milliyetçilik
ve mezhepsel bağlamda Irak si-
yasi haritası nedir? Seçimlerin
sonuçları ne olacak ya da siyasi
grupların oranı nedir?

I. Irak'taki Siyasi Partilerin ve Grupların Seçimlerdeki Tutumu Nedir?

Yaklaşan Irak Parlamentosu
seçimlerinin tarihi, farklı par-
tiler ve siyasi güçler arasında
başlattığı tartışma sonucunda
mevcut tablo iki büyük gruba
ayrılmıştır: Seçimlerin 12 Ma-
yıs 2018 tarihinde gerçekle-
şmesini kabul edenler ve karşı
çıkanlar. “Karşı çıkanlar”, se-
çimlerin 2018 sonuna kadar
ertelenmesini isterken, “kabul
edenler” seçimlerin anayasada
belirlenen tarihte yapılmasını
talep etmektedir.

**Yaklaşan Irak
Parlamentosu
seçimlerinin
tarihi, farklı
partiler ve siyasi
güçler arasında
başlattığı tartışma
sonucunda mevcut
tablo iki büyük
gruba ayrılmıştır:
Seçimlerin 12
Mayıs 2018
tarihinde
gerçekleşmesini
kabul edenler
ve karşı çıkanlar.
“Karşı çıkanlar”,
seçimlerin 2018
sonuna kadar
ertelenmesini
isterken, “kabul
edenler” seçimlerin
anayasada
belirlenen tarihte
yapılmasını talep
etmektedir.**

“Karşı çıkanlar” arasında yer alan Sünni siyasi partiler göre IŞİD tarafından işgal edilen vilayetlerde seçimlerin yapılması için gerekli şartlar henüz oluşmadığı için seçimler ertelenmelidir. Bu bağlamda, seçimlerin yapılması için güvenlik ve istikrar sağlanmalı, göçmenleri geri dönmeli, seçimlerin yapılması için uygun şartlar sağlanmalı ve silahlı gruplar ellerindeki silahları bırakmalı ve sadece devletin elinde silahlı güç bulunmalıdır. Sünni partilere göre mezkûr nedenlerden dolayı seçimler en az bir yıl ertelenmelidir. Ayrıca, bu erteleme süresince hükümet ve siyasi güçler tarafından

belirlenen şartlar yerine getirilmeli ve parlamentonun süresi uzatılmalıdır.¹

Aynı bağlamda –başta “Türkmeneli Partisi” olmak üzere– bazı Türkmen partileri de göçmenlerin bölgelerine geri dönüşünü tamamlana kadar seçimlerin 6 ay ertelenmesi istemiştir. Ayrıca, son dönemlerde Türkmen bölgelerinin Kürt partileri tarafından marjinalleştirildiğini vurgulanmış ve seçimlerde Kerkük vilayetine tahsis edilen sandalyelerin 1/3’ünün Türkmenlere verilmesi talep edilmiştir.

Şii partiler ve bazı siyasi güçler ise, seçimlerin anayasa

tarafından belirtilen sürede yapılması gerektiği ve ertelenmesinin ülkede anayasa boşluğu yaşanacağı argümanlarına istinad ederek parlamento seçimlerinin ertelenmesini kabul etmemiştir.

Şii partilerin bu yaklaşımına karşı Irak Parlamentosundaki Sünni Blok, 19 Ocak 2018’de parlamento başkanlığına tüm ülkede ya da ülkede genel seçimi ertelemek mümkün olmasa bile IŞİD tarafından işgal edilen vilayetlerde seçimlerin ertelenmesi için resmi bir başvuruda bulunmuştur. 21 Ocak 2018’de 328 milletvekilinden 144 Kürt ve Sünni milletvekilinin ve parlamento başkanın imzasıyla federal mahkemeye seçimleri erteleme önerisinin anayasaya uygunluğu konusunda hüküm almak üzere başvuru yapılmıştır. Fakat Irak Federal Yüksek Mahkemesi oybirliğiyle “erteleme”nin anayasa ihlali olduğunu karar vermiştir. Federal mahkemenin bu kararı, anayasanın 56/2. maddesine dayanmaktadır. Bu maddeye göre yeni parlamento seçimler planlandığı şekliyle yapılması öngörülmüştür. Söz konusu

kararın içerdiği detaylar² göre 56/2. madde parlamento seçimlerinin önceki seçim döneminin bitiminden 45 gün önce yapılacağını açıkça belirtilmektedir.³

Sünni siyasi partilerini seçimleri erteleme isteğinin gerçek sebebine ilişkin olarak, özellikle Ninova, Anbar ve Salahaddin gibi Sünni vilayetlerdeki seçmenlerin cezalandırılmasından korkulduğuna dair yorumlar bulunmaktadır. Zira siyasi partiler, bölgedeki vatandaşları ve bölgelerini IŞİD işgalinden koruyamamış ve göç ya da IŞİD’le mücadele nedeniyle bu vilayetlerde büyük bir yıkım yaşanmıştır.

Aynı zamanda Sünni siyasi liderler, Haşdi Şaabi’nin Sünni bölgelerde bulunmasından da endişe duymaktadır. Zira Haşdi Şaabi, sahadaki somut varlığıyla, Sünni siyasi partilerin güçlü olduğu bölgelerde seçimleri etkileyecek güce sahip olmuştur. Özellikle bazı Haşdi Şaabi gruplarının listeler oluşturarak resmî olarak seçimlere katılacak olması ve hatta Sünni bölgelerde seçmenlerin desteğini alarak Sünni partilerle rekabet edebilecek düzeye erişmesi,

Şii partilerin bu yaklaşımına karşı Irak Parlamentosundaki Sünni Blok, 19 Ocak 2018’de parlamento başkanlığına tüm ülkede ya da ülkede genel seçimi ertelemek mümkün olmasa bile IŞİD tarafından işgal edilen vilayetlerde seçimlerin ertelenmesi için resmi bir başvuruda bulunmuştur.

Sünni siyasi grupları endişelendirmektedir. Sünni partiler, Haşdi Şaabi'nin seçimlerde sahtekârlık yapacağını ya da seçimleri başka bir tarafa yönlendirmesinden de korkmaktadır.

Ayrıca Sünni siyasi partiler göre, göç etmek zorunda kalanların kendi bölgelerine geri dönmemesi seçimlerin yapılmasının önünde büyük engel olacaktır. Zira seçmen kayıtlarının güncellemesi gerek-mekle birlikte, göçmenlerin oy kullanmasını sağlayacak mekanizmaların da geliştirilmesi gerekmektedir. Kısacası, Sünni partilere göre önümüzdeki dört yılı belirleyecek bir seçim yapmadan önce bu sorunların düzeltilmesi için daha fazla zamana ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Ancak Sünni grupların bu talebi karşılık bulmamış ve Irak seçim sürecine girerek 14 Nisan itibarı ile seçim propaganda dönemini başlatmıştır.

II. Seçimler Öncesi Irak'taki Siyasi Harita

10 Ocak 2018 tarihinde Irak Yüksek Seçim Konseyi, seçim listesi için başvuruların sona erdiğini açıkladı. Buna göre 143 siyasi parti 7188 adayla oluşturdukları 27 koalisyonla seçime katılacak; koalisyona girmeyen partiler seçimlere ayrı listeyle katılacaklar.

Yüksek Seçim Konseyi'ne göre, yaklaşık 24 milyon kişi oy kullanma hakkına sahiptir. Ancak halen neredeyse seçmenlerin yüzde 50'si seçmen kartlarını almamıştır.

Siyasi partiler ve gruplar 18 vilayette 329 sandalye için yarışacak. Bunun içerisinde azınlıklara 5 Hristiyanlar, 1 Sa-beanlar, 1 Yezidiler, 1 Şebekler ve 1 Feyli (Şii) Kürtler olmak üzere 9 kota sandalyesi belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde açıklamaktadır:

#	Vilayet	Sandalye Sayısı	Liste Sayısı
1	Anbar	15	32
2	Babil	17	26
3	Bağdat	69+1 Sabaen +1 Hristiyan	40
4	Basra	25	28
5	Dikar	19	24
6	Diyala	14	36
7	Duhok	11+1 Hristiyan	24
8	Erbil	15+1 Hristiyan	27
9	Kadisiye (Divaniye)	11	25
10	Kerbela	11	25
11	Kerkük	12+1 Hristiyan	31
12	Meysan	10	21
13	Mutanna	7	22
14	Necef	12	29
15	Ninova(Musul)	31+ 1 Hristiyan +1 Şebek +1 Yezidi	44
16	Salahaddin	12	33
17	Süleymaniye	18	26
18	Vasit	11+1 Feyli Kürt	33
Toplam		329	/

Irak Yüksek Seçim Komisyonu'na göre 2018 parlamento seçimlerine katılan önemli koalisyonlar şunlardır:⁴

#	Koalisyon İsmi	Koalisyon İsmi	Parti Sırası	Partinin Arapça İsmi	Partinin Türkçe İsmi	Parti Lideri	Vilayet
1	İttifal en-Nasr	Zafer Koalisyonu	1	Kitle Irak El Nahda El Selam	Irak Barış ve Kalkınma Partisi	Nevvaf Suud Zeyn El Başa	
			2	Hizbul Fadile El İslamiye	Irak İslam Fazileti Partisi	Haşim Abdul Hasan Ali Haşim El Haşimi	
			3	Kitle Mustakilun	Özgürler Kitle	Hüseyin İbrahim Salih El Şehristani	
			4	Hizbul Hak el Medeni El Türkmeni	Türkmen Sivil Hak Partisi	Turhan Mızhır Hasan	
			5	İttihad El İslami Li Türkmen El Irak	Irak Türkmen İslami Birliği	Casım Muhammed Cafer El Beyati	
			6	Tecemmu Tenmiye	Kalkınma Topluluğu	Adil Abdulsalam Ahmed Selman	
			7	Kitlet El Nasr Ve İslah	Zafer ve Reform Kitle	Hüsam Hasun Kazım El Rubeyayi	
			8	Kütletül İstikrar	İstikrar Kitle	Muhammed Hasan Atiye El Cuburi	
			9	Tayyar İslah El Vatani	Ulusal Reform Akımı	İbrahim Caferi	
			10	Tecemmu Muktedirun Silim ve Bina	Barış ve İnşa İçin Muktedirler Partisi	Bedir Mahmud Fahl Halil	
			11	Hizbul Sebed El Iraki	Irak Sabit Partisi	Abdulrahim Casım Muhammed El Şimmari	

			12	Hareket Vefa El Irakiye	Irak İçin Vefa Hareketi	Adnan Abid Hıdır El Zerki	
			13	Muktabar El Vatani El Iraki	Irak Ulusal Kongresi	Aras Habib Muhammed Kerim	
			14	Küllüne El Irak	Hepimiz Irakız	Abdul Rahman Hasan Halid El Lüveysi	
			15	İntifada El Şabaniye El Mübareke El Amene El Amne	Mübarek Şaban Ayaklanması Genel Sekreterliği	Talip Abdulvahap Hüseyn Saadi	
			16	Tayyar El Adale Ve Nuhud	Kalkınma ve Adalet Partisi	Kerim Abdul Rıza El Aliyavi	
			17	El İntifada Şabaniye- El Umane Amne	Şaban Ayaklanması Güvenlik Meclisi	Tevfik Hamud Şettan El Yasiri	
			18	Hareket Ataa	Verim Hareketi	Falih Faysal Fehed Feyyaz	
			19	Hizbul Sebed El Iraki	Irak Sabit Partisi	Abdulrahim Casım Muhammed El Şimmari	
			20	Tecemmü Ahyar El Irak	Irak Seçkinler Topluluğu	Rafık Abdulkrim Muhlif El Fedavi	
			22	Hareket İttatavur El Iraki	Irak Gelişim Partisi	Adnan Burhan Mahmud El Cüheyşi	
			23	Tecemmu Tuvar El İntifada	Ayaklanma Devrimcileri Topluluğu	Muhanne Name Ezir Cavi	

2			24	Tayyar Şehid Evvel	Birinci Şehit Akımı	İmad El Gazali	
			25	Teccemü El Irak El Cedid	Yeni Irak Topluluğu	Amir Ali Hüseyin El Mürşidi	
			26	Tayyar El Abrar El Vatani	Ulusal Dürüstler (İyiler) Partisi	Abdulvahid Hasan Seylan El Humayti	
			27	Tayyar El Vatani El Aşayir Fil Irak	Irak Ulusal Aşiretler Akımı	Sadi Nayim El Kaabi	
			28	Emel El Rafideyin	Rafideyn (Irak) Umudu	Muhammed Hamid Haşim El Musevi	
			29	Kitle Dırh El Irak	Irak Kalkanı Kitle	Abdul Hafız El Şabi	
	Fetih el-Mübin	Fetih Koalisyonu	1	Munamzamat Bedr	Bedir Örgütü	Hadi Ferhan Abdullah El Amiri	genel
			2	Hareket El İslamiye Fil Irak	Özgür Kitle	Ahmed Casım Sahr El Esedi	genel
			3	Hareket El Sıddık Ve Atta	Doğruluk ve Verim Hareketi	Murtaza Ali Mahmud Abud El Saadi	genel
			4	Hizbul Taliya El İslami	İslam Öncülüğü Partisi	Ali El Yasiri	genel
			5	Hareket Cihad Ve Bina	Cihat ve İnşa Hareketi	Hasan Razi Kazım El Sairi	genel
			6	Kitle Muntasirun	Galipler Kitle	Mehdi Musavi	genel
			7	Hareket el Sadukun	Doğrular Hareketi	Adnan Feyhan Musa Şerre	genel
			8	Tecemmü El Şaabi El Mustakil	Özgür Ulusal Topluluğu	Felah Hasan Yasin Yusuf El Cezayiri	genel
			9	Hizbul El Meheniyin Lil Eymar	İmar İçin Uzmanlar Partisi	Muhammed Sahıb Halaf Gali	genel

			10	Tecemmü Kefe Serha Lil Tahir	Değişim Çağrısı İçin Yeter Topluluğu	Rahim Seyhud Lazım Nuveyr	genel
			11	Tecemmü Irak El Mustakbel	Değişim Çağrısı İçin Yeter Topluluğu	İbrahim Muhammed Ali Bahr El Ulum	genel
			12	Tecemnü El Adale Ve Vahda	Birlik ve Adalet Topluluğu	Amir Hüseyin Fel Faiz	genel
			13	Kitle El Vefa Ve Tahir	Vefa ve Değişim Kitlesi	İskender Civad Vetut	genel
			14	Hizbullah El Irak	Irak Hizbullahı	Ebu Mustafa El Şibani	genel
			15	Meclisi Ala El İslami	Irak Yüksek İslam Konseyi	Humam Bakr Hammudi	genel
			16	Munamzamat Amel El İslami El Irakiye	Irak İslami İşçi Organizasyonu	Muhammed Casım Mahsun El Esed	genel
			17	Hareket 15 Şaban İslamiye	15 Şaban İslami Hareketi	Rezzak Yasır Muthır Hassuri El Musevi	genel
3	Tahalluf İtilâf el-Vataniyye	Ulusal İtilaf Koalisyonu	18	Tecemmü El Şebek El Demokrati	Demokratik Şebek Toplumu	Hanin Mahmud El Kaddo	genel
			1	Hizbul Vifak El Vatani El Iraki	Irak ulusal Uzlaşı Partisi	İyad Haşim Hüseyin Allavi	
			2	Tecemmü El Vahde Irakiye	Irak Birliği Topluluğu	Cüneyd Muhammed Abdul Kerim	
			3	Hizbul Irak Lil İslah	Irak İçin Reform Partisi	Fadıl Haşim Muhammed	
			4	Hizbul Hivar ve Tahir	Diyalog ve Değişim Partisi	Abdulkarim Ali Aytan	
			5	Hizbul Hıyar El Arabi	Irak Seçenek Partisi	Faris Muhlif Halaf	

			6	Cephet El Vahde El Vataniye	Ulusal Birlik Cephesi	Ekrem Ayid Muklif El Asahi	
			7	Tecemmü Nahhad Cil	Nesil Kalkınması Topluluğu	Ali El Halil El Ali	
			8	Vatani Evvelen	Önce Vatan	Vasfi Asi Hüseyin El Ubeydi	
			9	Bab El Arab	Arap Kapısı	Cemal Abdulvahap Humeys	
			10	Meşru El Vatani El Iraki	Irak Ulusal Projesi	Salip Kanber Abdalcabbar	
			11	Hizbul Urubiyun	Arapçılar Partisi	Sahab Fener Abdul Cabbar Mehdi	
			12	Cephe Irakiye Lil Hıyvar El Vatani	Ulusal Diyalog İçin Irak Cephesi	Salih Muhammed Mutlak Umar El Cuburi	
			13	Tecema El Medeni Lil İslah	Sivil Reform Topluluğu	Selim Abdullah Ahmed Cuburi	
			14	Hareketil Amel Ve El Vefa	Vefa Ve İş Hareketi	Kerim Aftan Ahmed Gait El Cumeyli	
			15	Hizbul Mazhar El Medeni	Özgür Yürüyüş Hareketi	Abdul Kahar El Samarraı	
			16	Hizbul Tahsih El Vatani (Tahsih)	Ulusal Düzeltme Partisi (Düzeltme)		
			17	Tayyar Silim El Medeni	Sivil Barış Akımı		
			18	Takaddum El Medeni El Hur	Özgür Sivil İlerlemesi		
			19	Ahrar El Furat	Fırak Özgürleri	Abdullah Atallah Ahmed Salih	

			20	Tecemmü El Selam Demokrasi	Demokrasi ve Barış Topluluğu	Muhammed İktbal Umar Seyitali	
			21	Muahidun	Sözleşenler		
			22	Cephet El Nahza El Vatani	Irak Kalkınma ve Reform Cephesi	Uveyyid Ali Hıdır	
4	Sâirün	Yürütyüş	1	El İstikame El Vatani	Ulusal Dürüstlük	Cafer El-Musevi	
			2	Hizbud Devle El Adile	Adil Devlet Partisi	Hıdır Named El Cuburi	
			3	Hareket Şebab Tahir	Genç Değişim Hareketi	Adnan Abdul Kerim Abid Ali El Uzze	
			4	Hizbud Tarakki Ve İslah	İlerleme ve Reform Partisi	Mızır Gassen Sami Şevket	
			5	Hizbud Tecemmü El Cumhuri El Iraki	Irak Cumhuri Toplum Partisi	Hatim Mahmut Hatap Sultan	
			6	Hizb El Şuuyi el Iraki	Irak Komünist Partisi	Raid Cahid Fehmi	
5	İtilâf Devle el-Kânûn	Kanun Devleti Koalisyonu	1	Hizp Duad El İslami-Tandimil Irak	İslam Çağrısı Partisi-Irak Bölümü	Hıdır Musa Cafer El Hızayli	genel
			2	Hareket Nur-El İntifada El Tahir	Nur Hareketi - Ayaklanma ve Değişim	Muhammed Kazım Firuz El Hindavi	genel
			3	Tayyar El Vast	Orta Akım	Muvaffak Bakr Kazım El Rubeyari	genel
			4	Hareket Beşair El Şebabiye	Genç Müjdeler Hareketi	Yasir Abid Siheyl Muhammed El Maliki	genel
			5	Kütlet Maan Lil Kanun	Hukukla Birlik Kitlesi	Muhammed Abid El Sade Caaz	genel
			6	Hizbul Medeni	Sivil Partisi	Hamid Yasir Mahsun	genel

2018 PARLAMENTO SEÇİMLERİ ÖNCESİ IRAK SİYASİ HARİTASI

			7	Tayyar El Takafî El Vatani	Ulusal Kültür Akımı	Ali Ahmed Adnan Vetut	genel
			8	Tecemmü Umune Beledüne	Vatanımızın Güvenilir Toplumu	Kusey Abdul Vahap Abud El Suheyl	genel
			9	Tayyar Veleyun El İslami	İslami Sempatizan Akımı	Kemam Ali Hıdır Halaf	genel
6	Tehâlûf el-Karâr el-Irakî	Irak Karar Koalisyonu	1	Hizbul Irak Muttahidun	Birleşmiş Irak Partisi	Usama Abdulaziz Muhammed Abdul Aziz El Nuceyfi	
			2	Meşru El Arabî Fil Irak	Irak'ta Arap Projesi	Hamis Ferhan Ali Hancer	
			3	Hizbu Tecemmü Müstakî El Vatani	Ulusal Gelecek Topluluğu Partisi	Zafir El Ani	
			4	Meşru El İrade El Şaabiye	Ulusal İrade Projesi	Mizhir Abdulkirim Diyap Harbid	
			5	Hizbul Heybe El Vataniye	Ulusal Görkem Partisi	Hiyid Hamed Abbas El Halbusi	
			6	Hizbul Mecid El Irakî	Iraklı Şan Partisi	Talal Hıdır Abbas	
			7	Hizbul Hak	Irak Yarın Partisi	Muhammed Nasır Deli Ahmed	
			8	Hizbul Nida El Vatani	Ulusal Çağrı Partisi	Hazım Hamid Hamed El Cenabi	
			9	Hareketil Nahda El Şebabiye (Az)	Gençler Kalkınma Hareketi	Kerime El Cuvari	
			10	İttihad Salahaddin	Salahaddin Birliği	İbrahim Namis Yasin El Cuburi	
			11	Hizbul Hak El Vatani	Ulusal Hak Partisi	Ahmed Abdul Hamadi El Misari	

7	el-Anbar Hüviyetünâ	Anbar Kimliğimiz	1	Hizbul Hal	Çözüm Partisi	Muhammed El Kerbuli	Anbar
			2	Hizbul Asala El Arabiya	Arap Asalet Partisi	Adil Hamis Adül Latif Fadıl	Anbar
			3	Tecemmü El Ettahun	İşbirliği Topluluğu	Ali Ferhan Hamid	Anbar
			4	İttihad El Kuva Vataniye	Ulusal Güç Birliği	Muhammed El Habusi	Anbar
			5	Vahdet Abne El Irak	Irak Çocukları Birliği	Sadun Cubur Ferhan	Anbar
8	Tehâlûf Temeddün	Şehirleşme Koalisyonu	1	Hizbul Şaab Lil Islah	Halkın Reform Partisi	Faik Dabul Abdullah Şeyh Ali	genel
			2	Hareket El Irak el Vataniye	Irak Ulusal Hareketi	Muhammed Şakir İsa Şammari	genel
			3	Hareket El Medeniye El Vataniye	Ulusal Sivil Hareketi	Şuruk Tefvik Abdul Hamit El Abayuci	genel
			4	Hizbul İttifak El Vatani El Iraki	Irak Ulusal İttifak Partisi	Memun El Samarrai	genel
9	et-Tehâlûf el-Medenî ed- Demokrati	Demokratik Ulusal Koalisyon	1	Tecemmü Min Ecr El Demokratiye El Irakiye	Demokrasi için Irak Topluluğu	Rahim Abu Ceri Maayin Saadi	genel
			2	Muhazara El Vataniye (Mautini)	Ulusal Girişim (Vatanım)	Gassan Rabih Atiye Gazban El Atiye	genel
			3	El Basma El Vataniye	Ulusal İz Partisi	Faysal Abdullah Ubeyd El Zubeydi	genel
			4	Tayyar El İçtimai El Demokrati	Demokratik Sosyal Akım	Ali Kazım Aziz El Rufeyri	genel

10	Kâime es-Selâm el-Kürdistanî	Kürdistan Barış Listesi Koalisyonu	1	İttihad El Vatan El Kürdistanî	Kürdistan Yurtseverler Birliği	Celal Hüsamettin Nurullah El Talabani	
			2	Hizbud Demokrati El Kürdistanî	Kürdistan Demokratik Partisi	Mesud Barzani	
			3	Hizbu El Şuuyi El Kürdistanî El Irak	Kürdistan Komünist Partisi - Irak	Kava Mahmud Şakir	
11	Cebhe Türkmen Kerkük	Kerkük Türkmen Cephesi	1	Cephe Türkmaniye Irakiye	Irak Türkmen Cephesi	Erşat Raşad Fethullah Abdullah El Salihi	Kerkük
			2	Hizip Türkmeneli	Türkmeneli Partisi	Riyad Cemal Emin Sarıkahya	Kerkük
			3	Hizbul Adale El Türkmani Iraki	Irak Türkmen Adalet Partisi	Enver Hamid Gani (Bayraktar)	Kerkük
			4	Hareket Kavmiye Türkmani	Türkmen Milliyetçi Hareketi	Hüsamettin Ali Veli El Beyatlı	Kerkük
			5	Hizbil Karar El Türkmeni	Türkmen Karar Partisi	Abdul Kerim Zeynel Kadir Mustafa	Kerkük
12	Listi Niştımân	Ulusal Liste	1	Goran (Tahir)	Değişim	Omar Said Ali	
			2	El Cema El İslamiye El Kürdistanî El Irak	Kürdistan İslami Cemaati		
			3	Ettehaluf Min Ecr El Demokratiye Ve Adale	Demokrasi ve Adalet İçin İttifak	Berham Salih	

13	İtilâf Kefâât li't-Tağyîr	Değişim ve Yetenekliler Koalisyonu	1	Tecemmü El Kefaet Ve Cemahir	Yetenekliler ve Kitle Topluluğu	Heytem Ramazan Abid Ali	
			2	Hizbul Vefa El Vatani El Iraki	Irak Ulusal Vefa Partisi	Abdul Hıdır Tahir	
			3	Tahalif Kuvva El İntifaz Fil Irak	Irak'ta Ayaklanma Güçlerinin İttifakı		
			4	Cephet El İhtidal El Vatani	Ulusal ılımlılık Cephesi		
			5	Kitle Dammül Devle	Devlet Destek Kitle	Saad Abud İsmail Taha	
			6	Duatil Irak Lidami Devle	Irak Devletine ve Dua Edenlere Destek		
14	el-İtilâf el-Feyli el-İrâkî	Irak Feyli Koalisyonu	1	Mutamar El Vatani El Am Lîl Kürt El Fiiliyin	Kürt Feyli Ulusal Genel Kongresi	Muhammedsaid Tefvik Yahya El Namani	Vasit/ Bağdat
			2	Hizbul Hivar El Fiili	Feyli Diyalog Partisi	Haydar Haşim Ali El Fiili	Vasit/ Bağdat
15	Tehâlûf Âbirûn	Geçegeğiz Koalisyonu	1	Hizbul Vefa	Vefa Partisi	Kasım Muhammed Abid Fehdavi	Anbar
			2	Hizib Surur Irak	Irak Duvarı Partisi	Yaş Hıdır Taha Ubeyd El Hayali	Anbar
			3	Kitle El Irakiye El Hurra	Özgür Iraklı Kitle	Kuteybe İbrahim Turki El Cuburi	Anbar
			4	Hizbul Camayir El Vataniye	Ulusal Kitle Partisi	Ahmed Abdullah Abdul Cuburi	Anbar

16	Tehâlüf Bağdat	Bağdat Koalisyonu	1	Cephet İnkad Türkmen El Irak	Irak Türkmen Kurtarma Cephesi	Sabit Muhammed Said Rıza El Bişer	Bağdat
			2	Hizbul Asala El Arabiya	Arap Asalet Partisi	Adil Hamis Adül Latif Fadıl	Bağdat
			3	Vahdet Abne El Irak	Irak Çocukları Birliği	Sadun Cubur Ferhan	Bağdat
			4	Hizbul Hal	Çözüm Partisi	Muhammed El Kerbuli	Bağdat
			5	Tecemmü El Ettahun	İşbirliği Topluluğu	Ali Ferhan Hamid	Bağdat
			6	Hizbul Vefa	Vefa Partisi	Kasım Muhammed Abid Fehdavi	Bağdat
			7	El Hürriye Ve Takaddum	Özgürlük ve İlerleme	Macid Halaf Gıleyvi Mekki El Lisani	Bağdat
			8	Hizib Surur Irak	Irak Duvarı Partisi	Yaş Hıdır Taha Ubeyd El Hayali	
17	İtilâf Kal'ati el-Cemâhîr el-Vataniye	Kale ve Ulusal Kitle Koalisyonu	1	Hizbul Camayir El Vataniye	Ulusal Kitle Partisi	Ahmed Abdullah Abdul Cuburi	
			2	Kitle El Irakiye El Hurra	Özgür Iraklı Kitle	Kuteybe İbrahim Turki El Cuburi	
			3	Tecemmu El Kale	Kale Topluluğu	Riyad Said Mustafa El Hattap Attai	
18	İtilâf er-Râfideyn	Rafideyn Koalisyonu	1	Hareket Demokratiye El Aşuriye(zara)	Asuri Demokratik Hareketi	Ninos Ptio	
			2	Hizbul Vatani El Aşuri	Asuri Ulusal Partisi	Amanurl Hoşaya Yohanne Budah	

19	Tezâmun	Toplanmak	1	Tecemmü El Azze El Vatani	Ulusal Gurur Toplumu		
			2	Amel El Irakiye El Mustakille	Özgür Irak Umudu	Emced Muhammed Taha Hamid El Helddiloşu	
			3	El Irak Hiviyetunne	Irak Kimliğimiz	Kamil Nevaf Abud El Gareyli	
20	Ninuvâ Hüvviyetünâ	Ninova Kimliğimiz	1	Cephet İnkad Türkmen El Irak	Irak Türkmen Kurtarma Cephesi	Sabit Muhammed Said Rıza El Bişer	Ninova
			2	Hizbul Asala El Arabiya	Arap Asalet Partisi	Adil Hamis Adül Latif Fadıl	Ninova
			3	Vahdet Abne El Irak	Irak Çocukları Birliği	Sadun Cubur Ferhan	Ninova
			4	Hizbul Hal	Çözüm Partisi	Muhammed El Kerbuli	Ninova
			5	Hizbul Vefa	Vefa Partisi	Kasım Muhammed Abid Fehdavi	Ninova
			6	El Hürriye Ve Takaddum	Özgürlük ve İlerleme	Macid Halaf Gıleyvi Mekki El Lisani	Ninova
			7	İttihad El Kuva Vataniye	Ulusal Güç Birliği	Muhammed El Habusi	Ninova
			8	Hizbul Şaab Lil Islah	Halkın Reform Partisi	Faik Dabul Abdullah Şeyh Ali	Ninova
			9	Tecemmü El Ettahun	İşbirliği Topluluğu	Ali Ferhan Hamid	Ninova

Bu koalisyonlar mezhebi ya da milliyetçi yönelimlere sahip olsa da bu seçimlerde bazı gruplar içerisinde yer alan akımlar, söz konusu yönelimden ayrılarak ulusal koalisyon ve kimlik oluşturmaya çalışmaktadır. Bu yönelim, Irak'taki Şii bileşeni temsil eden en büyük siyasi blok olan Ulusal İttifak'ta görülmektedir. Çünkü hem Sadr Hareketi hem de Irak İslam Yüksek Konsey Başkanı Ammâr El-Hekim Ulusal İttifak'tan ayrılmıştır. Öte yandan Dava Partisi de birincisi ülke içinde ve dışında açılmayı teşvik eden Haydar el-Abadi başkanlığındaki el-Nasr Koalisyonu, ikincisi siyasi çoğunluğu vurgulayan Nuri el-Maliki başkanlığındaki Devlet el-Kânûn

Koalisyonu olmak üzere iki ayrı listede seçimlere katılacaktır.

Benzi bir ayrışma Sünni gruplar arasında da yaşanmıştır: Selim el-Cuburi Irak İslami Partisi'nde ayrılarak Reform için Sivil Reform Partisi'ni, Ahmet el-Misari ise Ulusal Hak Partisi kurmuştur. Kürt Partiler bu bölünmelerden payını almıştır. Özellikle Berham Salih Kürdistan Yurtsever Birliği'nden (KYB) ayrılarak Demokrasi ve Adalet İçin Koalisyon adıyla yeni bir parti kurmuştur. Şahsuvar Abdülvahit tarafından da Yeni Nesil Partisi kurulmuştur. IKBY'deki bağımsızlık referandumuna karşı çıkan Abdülvahit, anayasaya göre merkezî hükümetle diyalogu teşvik eden görüşleriyle dikkat çekmektedir.

III. Etnik, Dini ve Mezhepsel Gruplara Göre Irak'ta Seçim Süreci

2003'ten bu yana, Irak siyasi sahnesi Irak toplumunu karakterize eden sosyal çeşitliliği yansıtacak şekilde etnik ve dinî olarak bölünmüştür. Fakat eski rejimin çöküşünden sonra yaşanan bu bölünme, Irak'ın 1920 yılındaki kuruluşundan bugüne kadar görülen en keskin ve kanlı ayrışma olmuştur. Ulusal kimliğin üzerinde mezhep, ırk ve etnik karakterin üstünlüğü açısından, 2018 genel seçimleri de bu tablodan farklı değildir. Zira seçimlere katılan siyasi blokların kuruluşu, genel olarak önceki üç seçimden farklı değildir. Siyasi koalisyonlar aşağıdaki sınıflandırmaya göre bölünmüştür:

1. Seçimlere Katılan Şii Siyasi Partiler ve Gruplar

Irak Parlamentosu'nda çoğunluğa sahip olan Şii siyasi partiler, Ulusal İttifak, Devlet el-Kânûn Koalisyonu, Vatandaş Koalisyonu, el-Ahrâr Koalisyonu (özgürler koalisyonu), Ulusal Reform İttifakı, İslami

Fazilet Partisi ve diğer küçük partiler tarafından temsil edilmektedir.

Kanun Devleti Koalisyonu: Başbakan Haydar el-Abadi, eski Başbakan Nuri el-Maliki ve bazı Bedir Örgütü mensupları arasında tartışma yaşandıktan sonra üç ana listeye bölünmüştür. İslami Dava Partisi seçimlere iki ayrı listede katılacaktır. Nuri el-Maliki liderliğindeki Devlet el-Kânûn ve Haydar Abadi başkanlığındaki el-Nasr. İslami Dava Partisi, diğer seçim listelerine katılmak istemese de üyelerinin ve destekçilerinin diğer seçim listelerine katılmasına izin vermiştir. Dikkat çekici olay Dava Partisi içerisinde Nuri el-Maliki'nin hâlâ yeterli güce ve etkiye sahip olmasıdır. Kanun Devleti koalisyonu içerisinde yer alan partiler yukarıdaki listede verilmiştir.⁵

İttifak el-Nasr: Başbakan Haydar Abadi başkanlığında 29 partiden oluşmuştur. Fakat kurulduktan birkaç hafta sonra Ulusal Hikmet Hareketi'nin yanısıra 7 siyasi grup ittifaktan ayrılmıştır. Dolayısıyla ittifak içerisinde 20 siyasi parti kalmıştır. Kanun Devleti

Irak Parlamentosu'nda çoğunluğa sahip olan Şii siyasi partiler, Ulusal İttifak, Devlet el-Kânûn Koalisyonu, Vatandaş Koalisyonu, el-Ahrâr Koalisyonu (özgürler koalisyonu), Ulusal Reform İttifakı, İslami Fazilet Partisi ve diğer küçük partiler tarafından temsil edilmektedir.

Koalisyonundan çekilen Özgürler Kitle, Türkmen Sivil Hak Partisi, Irak Türkmen İslami Birliği ve Vatandaş Koalisyonu içerisinde Irak Ulusal Kongresi, Rafıdeyn (Irak) Umudu ve yanlarında bazı siyasi figürler ve Sâirûn içerisinde Mübarek Şaban Ayaklanması Genel Sekreterliği'ni bünyesine katmıştır. Ayrıca İbrahim el-Caferi liderliğindeki Ulusal Reform Akımı ile Fazilet ve Bağımsız Elitlerin Koalisyonundan İslami Fazilet Partisi de Nasr İttifakı içerisinde yer almıştır. İttifak el-Nasr içerisinde bulunan partiler, akımlar ve gruplar siyasi sahne- de yeni oluşan partiler, gruplar- dır. Irak İslam Yüksek Konseyi, Ulusal Reform Akımı ve İslami Dava Partisi arasındaki bölün- melerin sonucunda ortaya çık- mıştır. Bu ayrışmada araların- daki farklılıklar ve liderlerinden bazılarının partilerin ideoloji- sinden ayrılmaları etkili olmuş- tur. Irak arenasında meydana gelen değişikliklere yönelik çö- züm önerilerinin ve yollarının da bu bölünmede etkili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda en önemli gelişmeler IŞİD'e kar- şı yürütülen savaş, yolsuzlukla mücadele kampanyası ve IKBY

referandumudur. Hiç şüphesiz İttifak en-Nasr lideri Haydar el-Abadi'nin terör örgüt IŞİD'e yönelik savaşta elde ettiği ka- zançları ve başarılar, IKBY referandumu krizini yönetme biçimi ve sonrasında IKBY'nin kontrolünün azaltılması ve Kerkük'teki kontrolün yeniden sağlanması noktasındaki adımları, seçim bağlamında önemli kazançlardır. İttifak en-Nasr Başkanı Haydar el-Abadi, açıklamalarında ulusal bir politika takip ettiklerini ve milliyetçi ve mezhebi yaklaşımlardan uzak durduklarını dile getirmektedir.

i. Fetih Koalisyonu:

Hadi el-Amiri liderliğinde- ki bu koalisyon Haşdi Şaa- bi'nin 18 siyasi grubundan oluşmaktadır. Bu ittifak, Ka- nun Devlet Koalisyonu'ndan ayrılarak kurulmuştur. Hadi el-Amiri daha önce Bedir Örgütü ile Kanun Devleti Koalisyonu'nun ilişkisini "Kato- lik evliliği" gibi ayrılmaz bir duruma benzetmiştir. Fakat bu evlilik sadece dört yıl sür- müştür. Bedir Örgütü'nün ay- rılmasından sonra oluşturulan Fetih Koalisyonu'na çok sayı- da parti katılmıştır. Özellikle

Vatandaş İttifakı, Ulusal Reform Koalisyonu ve terör örgütü IŞİD’le savaşıyor çok sayıda Haşdi Şaabi grubu da Fetih Koalisyonu içerisinde yer almıştır. Fetih Koalisyonu’nun kurulmasının ardında, İttifak en-Nasr arasında yeni bir ittifak kurulduysa da bu ittifak uzun ömürlü olmamış ve birkaç gün içerisinde ayrılma yaşanmıştır. El-Fetih’in Nasr ile yaptığı ittifaktan çekilmesinin en büyük sebeplerinden biri, el-Nasr’a 70’ten fazla siyasi parti ve grup katılması olmuştur. Dolayısıyla vilayetlerde partiler arasında aday göstermek çok zor olacağı düşünülmüştür. Ek olarak, Fetih’le anlaşmazlıkları olan, Sadr Hareketi gibi, bazı tarafların da Nasr Koalisyonu’na katılmak istemesi de Fetih’in Nasr ile yaptığı ittifaktan ayrılmasına neden olmuştur.⁶ Fetih’in çatışmalardan kaçınmak amacı ile Nasr ile ittifakı bozduğu, ancak seçim sonrası yeniden ittifak kurabileceği söylenmektedir. El-Fetih seçimlerde başarıyı elde etmek için en fazla güvendiği konu, IŞİD’e karşı yürütülen mücadeleden yer alan ve başarılar

elde eden Haşdi Şaabi gruplarından oluşmasıdır.

ii. Sâirûn: Sadr Hareketi tarafından kurulmuştur. Sivil Akımla tek bir koalisyonda parlamento seçimlerine katılma karar almıştır. 6 siyasi partiden oluşan bu koalisyonla ilk defa bir listede İslami ve laik akım tek bir listede birleştirilmiştir. Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr göre geçen seçimlerdeki İslami partilerin başarısızlığından sonra bu seçimlerde Sivil Akımla ülke yönetimine yol açılması gerekmektedir.⁷ Aynı zamanda Sadr’ın Irak Komünist Partisi ile ittifak yapmış olması da Irak siyaseti açısından önemli bir yeniliktir.

iii. Ulusal Hikmet Hareketi (Teyyâr el-Hikme el-Vataniyye): Irak İslam Yüksek Konseyi lideri Ammâr el-Hekim tarafından 24 Temmuz 2017 kurulmuştur. Ulusal Hikmet Hareketi’nin kuruluşu ile birlikte, Ammar el-Hekim, Irak İslam Yüksek Konseyi Başkanlığını bırakmıştır. Ammâr el-Hekim bu yeni harekete gençleri çekmeye çalışmaktadır. Fakat

El-Fetih’in Nasr ile yaptığı ittifaktan çekilmesinin en büyük sebeplerinden biri, el-Nasr’a 70’ten fazla siyasi parti ve grup katılması olmuştur. Dolayısıyla vilayetlerde partiler arasında aday göstermek çok zor olacağı düşünülmüştür.

el-Hekim'in bu adımı başta İran yanlıları olmak üzere partinin diğer liderleri için bir rahatsızlık yaratmıştır. Ammar el-Hekim Ulusal Hikmet Hareketi'ni kurduktan sonra en-Nasr ile bir ittifak yapmış olsa da bu ittifak da kısa zamanda bozulmuştur. El-Hikme'den bir yetkilinin yaptığı açıklamaya göre el-Hikme'nin en-Nasr ile bir ittifak yapmasının Haydar el-Abadi'nin dört şartını kabul ettikten sonra gerçekleşmiştir: Bu şartlar şöyle sıralanmaktadır. (i) Kararlarda ve görüşlerde birlik; (ii) mezhepçiliği aşarak 14 vilayette seçime katılma; (iii) gençlere yer vermek; (iv) ortak bir seçim programı üzerinde anlaşmak.⁸ El-Hikmet halkta bir tabana sahiptir. Çünkü el-Hekim ailesi eski rejime karşı mücadele yolunda çok kurban vermiştir. El-Hekim ailesi 2003 tarihinden bu yana siyasi hayatta yer almaktadır. Aynı zamanda gençleri çekme politikası kapsamında gelecek dönemde devlet kurumlarından gençlere daha büyük rol verilmesi düşüncesinin öncüsüdür.

2018 seçimleri yaklaştıkça Şii siyasi partiler arasında anlaşmazlıklar tırmanmakta ve gelecek dönemde başbakanlık görevini yürütecek uygun ve fikir birliğine varılabilecek bir kişi aranmaktadır. Hiç şüphesiz, bu kişi öncelikle bütün Şii partiler tarafından benimsenmeli, ikinci olarak diğer siyasi partiler tarafından da kabul edilmelidir. Ayrıca yolsuzluğa da bulaşmamış olmalıdır. Hâlihazırda gözler Çalışma ve Sosyal İşler Bakanı olan ve Sanayi ve Madenler Bakanlığına vekalet eden Muhammed Şiya es-Sudani'ye dönmektedir. Çünkü Sudani, siyasi ve ulusal çevrelerde dürüstlüğü ve profesyonelliğiyle tanınmaktadır. Yolsuzlukla mücadele sırasında iki bakanlığı yönetmekte başarılı olan Sudani, Başbakan Haydar el-Abadi, Şii mercileri ve diğer bütün Şii partileri tarafından desteklenmektedir.

2. Seçimlere Katılan Sünni Partiler ve Gruplar

İŞİD'den kurtarılan bölgelerin idaresi ve yeniden inşası için yarışacak olan Sünni partiler ve siyasi gruplar Bağdat'ta

merkezî hükümette güçlü nüfuz aramaktadır. Yerel ve küçük parti ve koalisyonlara sahip Sünni gruplar ülke genelinde üç büyük listeyle seçimlere katılacak:

i. Irak Karar Koalisyonu (Tehâlûf el-Karâr el-Îrâkî): Lideri şimdiki Cumhurbaşkanı Yardımcısı Usame el-Nuceyfi olan bu koalisyon, en büyük Sünni grup olarak bilinmektedir. 11 siyasi partinin yer aldığı bu koalisyon, Ahmet el-Misari, Selman el-Cumeyli gibi önemli siyasi figürler içermektedir. Bu koalisyon, Sünnilerin çoğunlukta olduğu illeri birleştirerek Irak'ta federal bir vilayete dönüştürmek isteyen bir projeyi benimsemektedir. Ayrıca Bağdat, Ninova, Salahaddin, Anbar, Diyala ve Kerkük illerinden de çok sayıda tanınmış Sünni figür bu koalisyon içinde yer almaktadır. Koalisyon aşağıdakileri içerir:

a. Hizb el-Îrâk Müttehîdûn (Irak için birleşik partisi): Lideri Usame el-Nuceyfi'dir. Nuceyfi'nin de içerisinde yer aldığı Irakiye

Koalisyonu, 2010 seçimlerinde 2,5 milyona yakın oy alarak 91 parlamento sandalyesi kazanarak seçimlerde birinci olmuştur. Daha sonra 2014 seçimlerinde, Irak Güçler Birliği Koalisyonu içerisinde 23 sandalye kazanmıştır. Usame el-Nuceyfi 2010-2014 arasında parlamento başkanlığı görevini üstlenmiştir ve 2014'ten beri cumhurbaşkanı yardımcısıdır.

b. el-Meşrû' el-Arabî fi'l-Îrâk (Irak'ta Arap Projesi Partisi): Lideri iş adamı ve siyasetçi Hamis el-Hancar'dır. Hancar, Iyad el-Al-lavi liderliğindeki Irakiye Listesi'nin mimarı olarak tanımlanmaktadır. Hancar, Irak'ın Sünni bölgesinin oluşumunu çağrıştıran en önemli siyasi figürlerden biridir. 2012-2013 tarihleri arasın Sünnilerin yoğun olarak yaşadığı vilayetlerdeki (Salahaddin, Anbar, Ninova) halk hareketinin finanse ettiği gerekçesiyle hakkında teröre destek suçlamasıyla tutuklama emri çıkmıştır. Hancar Sünni

İŞİD'den kurtarılan bölgelerin idaresi ve yeniden inşası için yarışacak olan Sünni partiler ve siyasi gruplar Bağdat'ta merkezî hükümette güçlü nüfuz aramaktadır.

kesimde, özellikle de göçmenler arasında önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü 2014’de IŞİD’in Sünni bölgelerini işgali sonrasında IKBY’ye göç eden binlerce Sünni aileye büyük yardımlarda bulunmuştur.

c. Hizb Tecemmü el-Müstakbel el-Vatanî (Ulusal Gelecek Buluşması Partisi): Lideri Planlama Bakanı ve vekâleten Ticaret Bakanı olan Selman el-Cumeyli’dir. Cumeyli, Ulusal Güç Birliği’nin önemli lideridir ve ayrıca 2010-2014 parlamento ikinci döneminde Irakiye bloğuna başkanlık etmiştir.

d. Hizb el-Mecid el-İrâkî (Irak Şanlı Partisi): Lideri Parlamento Dürüstlük Heyet Başkanı Talal ez-Zevbayi’dir. Zevbayi, Reform İçin Birleşik grubunun önemli bir lideri olarak 2014 seçimlerinde 8.812 oy almıştır. Bağdat vilayetinde kazanan gruplar arasında 3. olmuştur. Zevbayi Bağdat vilayetindeki Sünni mahallelerde popülerdir ve gelecek hükümette önem-

li bir görev almaya adayı gösterilmektedir.

e. Hizb el-Hak el-Vatanî (Ulusal Hak Partisi): Ulusal Güçler Koalisyonu lideri olan Ahmet el-Mesari gelecek seçimlerin önde gelen adaylarından sayılmaktadır. 2014 seçimlerinde Bağdat vilayetinde Reform için Birleşik Koalisyonu içerisinde 17.304 oy almıştır.

Irak Yarın Partisi: Lideri Diyala vilayetinden Milletvekili Nehide el-Dayni’dir. Dayni, 2014 seçimlerinde yaklaşık 28.929 oy almıştır. Irak Yarın Partisi, Diyala Kimliğimiz koalisyonunda ikinci yüksek oyu alarak parlamentoda 5 sandalye kazanmıştır.

Koalisyon içerisinde ayrıca, Ulusal İrade Projesi lideri Mizhir el-Hirabit, Hizb el-Heybe el-Vataniye Lideri Hamed Abbas, Ulusal Çağrı Partisi Lideri Hazim el-Cenebi, Hareket en-Nahda el-Şebâbiyye (Gençler Kalkınma Hareketi) Lideri İbrahim es-Serid ve Salahaddin Birli-

ği Lideri İbrahim Nemis el-Cuburi bulunmaktadır.

ii. Ulusal İttifak (Vataniye) diğer adıyla Doktorlar

Koalisyonu: Koalisyon içerisinde doktora diplomasına sahip olan kişilerin fazlalığı nedeniyle “Doktorlar Koalisyonu” denmektedir. Bu koalisyonun amacı 2010 seçimlerindeki Sünni güçleri, özellikle Selim Cuburi, Salih el-Mutlak ve liberal lider İyad Allavi arasındaki koalisyonları, canlandırmaktır. Bu koalisyon 2010 seçimlerinde 91 sandalye kazanmıştır. Fakat 2014 seçimlerinde farklı partilerle seçime katılarak büyük kayıplara uğramıştır. Bu ittifakın temel sloganları, reform, yolsuzlukla mücadele etmek ve mezhepçiliğe karşı halk ve sivil akımların çağrısı doğrultusunda siyasi süreci yeniden biçimlendirmektir. Yukarıdaki listede isimleri verilen 22 siyasi parti ya da gruptan oluşan koalisyon içindeki en önemli partiler şunlardır:

a. Hizb el-Vifâk el-Vatanî el-İrâkî: Lideri İyad Allavi,

liberal bir Şii olmasına rağmen, 2005 parlamento seçimlerinden bu yana Sünni koalisyon ve partilerle seçimlere katılmaktadır. Al-lavi Sünniler arasında çok popülerdir ve 2014 seçimlerinde Bağdat vilayetinden 229.709 oy almıştır.

b. et-Tecemmu el-Medenî li'l-İslâh: Lideri Selim Abdullah Ahmed El-Cuburi'dir. Partinin Irak'ta Müslüman Kardeşleri temsil ettiği bilinmektedir. Cuburi, Diyala vilayetinde 2014 seçimlerinde 13.552 oy almıştır.

c. Cebhe el-İrâkiyye li'l-Hivâr el-Vatanî: Lideri Sünni önemli siyasetçilerden Salih el-Mutlak'tır. Mutlak, Bağdat vilayetinden 2014 seçimlerinde 9.927 oy almıştır.

d. Irak'ta Arap Projesi: Lideri Cemal ez-Zari'nin Katar ile iyi ilişkileri olduğu bilinmektedir. Irak Müslüman Alimler Heyeti'nde etkilidir.

iii. Âbirûn Koalisyonu:

Lideri Elektrik Bakanı Kasım el-Fehdavi'dir. Fehdavi,

Ulusal İttifak diğer adıyla Doktorlar Koalisyonu: Koalisyon içerisinde doktora diplomasına sahip olan kişilerin fazlalığı nedeniyle “Doktorlar Koalisyonu” denmektedir. Bu koalisyonun amacı 2010 seçimlerindeki Sünni güçleri, özellikle Selim Cuburi, Salih el-Mutlak ve liberal lider İyad Allavi arasındaki koalisyonları, canlandırmaktır.

aynı zamanda El-Vefâ' Partisi başkanıdır. Bu koalisyonda El-Vefâ' Partisi'nin yanında üç parti yer almaktadır: Hizb es-Sûr el-İrâk (Irak Duvarı Partisi) lideri Yasin Hıdır Taha, el-Kitle el-Irakîyye el-Hürre (Özgür Irakîyye Grubu) lideri Kutaybe el-Cuburi, Hizb el-Cemâhîr el-Vataniyye (Ulusal Kitle Partisi), lideri Salahaddin Valisi Ahmet Adullah el-Cuburi'dir.

Bu koalisyonlar Bağdat, Ninova, Anbar, Kerkük, Diyala, Kerkük gibi vilayetlerde seçimlere katılmaktadır. Ninova'da siyasi nüfuz için Irak İslam Partisi, Muttahidûn ile çekişmektedir. Anbar vilayetinde el-Vataniye Partisi ve Çözüm Partisi birlikte Irak İslam Partisi'ne karşı mücadele etmektedir. Salahaddin vilayetinde Ulusal Diyalog Partisi ve Irak İslam Partisi, el-Vataniyye ile çekişmektedir. Öte yandan İyad el-Allavi ve diğer taraftan Usame el-Nuceyfi, Sünni çoğunluklu illerde çok sayıda sandalye sağlamak için ikincil ittifaklar (koalisyonlar) kurmaya karar vermiştir. Bu illerdeki

geleneksel Sünni partileriyle rekabet etmek isteyen yeni partiler vardır. Bu yeni Sünni güçlerin büyük bölümü yani Haşdi Şaabi ile birlikte IŞİD karşı savaşanlar aşiret grupları, Şii partilerin desteğiyle gelecek seçimlere katılmak istemektedir. Bazı Sünni bakanlar, milletvekilleri ve diğer Sünni şahsiyetler Şii partileriyle mezhepçiliği aşan ittifaklar oluşturduklarını açıklamışlardır. Bu yeni ittifaklar, Şii partilerin lehine sonuçlanması muhtemel koltukların önünü kesmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda Sünni illerde geleneksel Sünni partilerin ikincil ittifaklar kurduğunu söylemek yerinde olacaktır. Örneğin Kerkük'te Arap Koalisyonu içerisinde Ahmet el-Mesari, Hamis el-Hancar, Salih el-Mutlak, Salahaddin vilayetinde İyad Al-lavi gelecek seçimlere Şii partilerle yakın ilişkide olan Sünni partileriyle rekabet amacıyla el-Beyt el-Irak (Irak Evi) adlı bir koalisyon oluşturmuştur. Şiiilere yakın ilişkide olan bazı Sünni grupların en başta Mişan el-Cuburi ve oğlu Yezan El-Cuburi, Şii gruplarından destek alarak Salahaddin vilayetinde aşiret savaşçılardan bir birlik

oluşturmuştur. Bu güçlerin seçimlerden sonra diğer güçlerle rekabet etmek için güçlerini birleştirmesi beklenmektedir.⁹

3. Seçimlere Katılan Kürt Partiler ve Gruplar

Kürt siyasi hareketleri arasında referandum öncesindeki ve sonrasında yaşanan tartışmalar ve 16 Ekim 2017 sonra meydana gelen Kerkük olaylarını müteakip peşmerge güçlerin çekilmesi ve yerine merkezî hükümet güçlerinin doldurması, Kürt siyasi partiler ve güçler arasında büyük ayrışma yaşanmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla seçimlere katılmak amacıyla bütün Kürt grupları içeren bir siyasi koalisyon oluşturulamamıştır.

Kürt partileri üç Kürt vilayetinde (Erbil, Süleymaniye ve Dohuk) bireysel listelere katılmaktadır. Erbil'den 16 sandalye için toplam 27 parti ve siyasi gruplardan 173 aday gösterilmiştir ve içerisinde bir sandalye Hristiyanlara ayrılmaktadır. Süleymaniye vilayetinden 18 sandalye için 26 parti ve siyasi gruplardan 211 aday

gösterilmiştir. Duhok'ta ise 12 sandalye için 24 partiden 115 aday bulunmaktadır. Fakat tartışmalı bölgelerde Kürt partiler tek bir listede seçimlere katılacaktır. Bu liste üç parti içermektedir:

i. Kürdistan Demokrat

Partisi: Irak siyasi sahnesinde en eski partilerdendir. 1946 tarihinde Molla Mustafa Barzani tarafından kurulmuştur. Parti, Kürtler arasında, özellikle de Sorani Kürt lehçesini konuşan Duhok, Erbil ve Ninova vilayetlerinde yaygın bir şekilde popülerdir. Partinin Erbil ve Duhok illerindeki tüm güvenlik ve idari hizmetleri, politik, askeri ve mali otoriteyi özellikle de Barzani aşiretinin elinde tuttuğunu belirtmek gerekir. Barzani, Kerkük vilayetinde seçimler için herhangi bir aday göstermeyeceğini açıklamış ve Kerkük'ü "işgal altındaki şehir" olarak tanımlamıştır. Parti, IKBY'nin üç vilayetinde tek bir listeyle seçime katılacaktır.

ii. Kürdistan Yurtsever

Birliği: En önemli Kürt si-

Kürt siyasi hareketleri arasında referandum öncesindeki ve sonrasında yaşanan tartışmalar ve 16 Ekim 2017 sonra meydana gelen Kerkük olaylarını müteakip peşmerge güçlerin çekilmesi ve yerine merkezî hükümet güçlerinin doldurması, Kürt siyasi partiler ve güçler arasında büyük ayrışma yaşanmasına sebep olmuştur.

yasi partilerinden biri olan KYB, laik liberal bir hareket olarak 1975'te Celal Talabani tarafından kurulmuştur. Irak'taki Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkı, demokrasi ve insan hakları sloganlarını kullanmaktadır. Parti 2008'de ilk defa bölünmeye maruz kalmıştır. Liderlerinden Noşirvan Mustafa, Goran Hareketini kurmuştur. Ekim 2017'de Cumhurbaşkanı Celal Talabani'nin hastalığı ve ölümünün ardından eşi Hero İbrahim Ahmed partinin liderliğini devralmıştır. Celal Talabani'nin hayatını kaybetmesiyle parti içindeki sorunlar kötüleşmiş ve liderlik mücadelesi başlamıştır. Birliğin Genel Sekreter Yardımcısı Kosrat Resul ve Berham Salih, karar merkezi adında parti içinde bir kanat oluşturmuş ve parti yönetimini (Talabani ailesini) yolsuzluk, partiyi tekelleştirmek gibi suçlarla isnat etmiştir. Berham Salih, Eylül 2017'de partiden resmen ayrıldığını ve "Demokrasi ve Adalet İçin Koalisyon" adlı siyasi bir blok oluşturduğunu açıklamıştır.

KYB, Kerkük ve tartışmalı bölgelerde tek bir listeye seçimlere katılacaktır.

iii. **Vatan Listesi:** Kürdistan Demokratik Partisi'nin (KDP) politikalarına karşı çıkan Kürt partileri, tartışmalı bölgelerde birleşik bir listeye seçimlere katılacaktır. Liste içerisinde Goran, Demokrasi ve Adalet İttifakı ve Kürdistan İslami Cemaati yer almaktadır. Bu tarafların tartışmalı bölgelerde birleşik bir listeye katılmalarının nedenleri şunlardır: (a) IKBY'deki idari politikaya karşı olmaları, (b) Tartışmalı bölgelerin partilere (daha çok KDP'ye) bağlı güvenlik güçlerinin kontrolü altında olması.¹⁰ Bu nedenle IKBY'de yapılan bağımsızlık referandumu bu gruplar tarafından reddedilmiş ve federal hükümet ile birlikte hareket edilmiştir.

Bu seçimlerde, Kürt iç siyasi dengesinde değişikliklerin yaşanması beklenmektedir. Özellikle Kürtlerin tartışmalı bölgelerde kazanacakları sandalye sayılarının düşmesi ihtimal dahilindedir. Bölgedeki

kötüleşen ekonomik koşullar ve memurların maaş ve aidatlarının ödenmemesi, 16 Ekim 2017 sonrasında Kerkük ve tartışmalı bölgelerin tamamen kaybedilmesi, daha sonra Tuzhurmatu, Kerkük, Sincar ve Ninova Ovası bölgelerinde Kürt ailelerinin büyük göç yaşamaları Kürtlerin seçim performansını etkileyecektir. Özellikle bu bölgelerde KDP ve KYB ilişkilerinin kötüleşmesiyle yaşanan idari sorunlar ve güvenlikle ilgili problemler de Kürt partilerin seçim performansını etkileyecektir. Bunlara ek olarak referandum krizinden sonra söz konusu partilerde yaşanan iç anlaşmazlıkların yanı sıra IKBY'ye yönelik bölgesel ve uluslararası desteğin azalması da Kürt siyasetini olumsuz yönde etkileyecek unsurlardır. Bütün bu sorunlar ve komplikasyonlar, Kürtlerin ağırlıklarının azalmasına ve tartışmalı bölgelerdeki Kürt partilerin alacağı oyun azalmasına neden olabilir.

Bu tablo, seçimlerden sonra Kürt siyasetinin ana bileşenlerinin gücüne ve siyasi süreçteki ağırlığına olumsuz yansımaktır. KYB-KDP'nin tartışmalı

bölgelerde sandalye kaybetmesi Kürt iç siyasetinde muhalefetin büyümesi için iyi bir fırsat olabilir. Bu nedenle, Kürt partilerinin seçimlerin ertelenmesi ya da tartışmalı alanlara özel bir pozisyon verme gereği konusunda farklı görüşleri vardır.¹¹

4. Seçimlere Katılan Türkmen Partiler ve Gruplar

Türkmen partileri, diğer partiler gibi, birçok konuda ayrışma ve bölünmekten mustarıdır. Bazı etkili Türkmen siyasi figürlerin şahsi menfaatleri yönünde hareket etmesi, Türkmen siyasetindeki ayrışmalara neden olmuştur. Dolayısıyla bu durum halka da yansımış ve Türkmenlerin sosyal boyutundaki sorunların daha da genişlemesine neden olmuştur. Sonuç olarak, Türkmen siyasi hareketi dağılmış, zayıflamış ve kendi içinde bölünmüştür.

Ancak IŞİD sonrası süreçte yaşananlar 2018 seçimlerini Türkmenler için farklılaştırmaktadır. Zira IŞİD kontrolü altındaki Türkmen bölgeleri IŞİD'den kurtarıldıktan sonra

IŞİD kontrolü altındaki Türkmen bölgeleri IŞİD'den kurtarıldıktan sonra yaşanan dram ve tartışmalı bölgelerin merkezî hükümet tarafından geri alınması gibi faktörler söz konusudur. Bu süreçte Türkmenler yeniden bir toparlanma ve birliktelik sergileme durumuna gelmiştir.

yaşanan dram ve tartışmalı bölgelerin merkezî hükümet tarafından geri alınması gibi faktörler söz konusudur. Bu süreçte Türkmenler yeniden bir toparlanma ve birliktelik sergileme durumuna gelmiştir. Bu bağlamda bazı Türkmen milliyetçilerinin çabaları ve Türkiye hükümetinin bu konudaki rolü takdir edilmelidir. Özellikle de bu çabaları desteklemek ve birleştirmek ve siyasi liderleri birlikte çalışmaya teşvik etmek, görüşlerini bir araya getirmek ve farklılıkların çözümüne katkıda bulunmak noktasında Türkiye'nin önemli bir desteği olduğunu belirtmekte fayda vardır. Türkmenlerin yaşadıkları alanların her birinin özgüllüğünü göz önünde bulundurarak Türkmen siyasi kitleler ve partileri bu seçimlere birkaç ittifakla (koalisyon) katılmaya karar vermiştir.

i. Kerkük Türkmen Cephesi: Irak Türkmen Cephesi'nin öncülüğünde Kerkük'te birleşik bir liste kurulmuştur. 18 adayın olduğu listede daha önceki seçimlerde farklı olarak Şii ve Sünni Türkmen partileri bir

araya gelmiştir. Bu Türkmen kimliğinin Irak'taki varlığının tespiti açısından önemlidir.

ii. El-Fetih Koalisyonu: Kerkük, Ninova, Salahaddin ve Diyala vilayetlerinde Şii Türkmenlerin siyasi güçleri, Hadi Amiri başkanlığındaki Fetih Koalisyonu'nda yer almıştır. Fetih Koalisyonu'nun Kerkük'te büyük bir ağırlığı olmasa da diğer belirtilen vilayetlerde daha güçlü olan bu koalisyon içinde tüm partiler ve siyasi figürleri temsil eden Türkmen adayların şansı yüksek görünmektedir. Ayrıca söz konusu vilayetlerde Türkmenlerin bulunduğu listede Araplar ve Kürtler de bulunmaktadır. Bu illerdeki Fetih Koalisyonu'na ilişkin beklenen zaferinin iki nedenden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Birincisi bu şehirlerdeki Bedir Örgütü'nün etkisidir. Özellikle bu bölgelerin Haşdi Şaabi tarafından IŞİD'den kurtarılmasının büyük bir etkisi bulunmaktadır. İkinci olarak söz konusu vilayetlerdeki tartışmalı

bölgelerin Kürt güçlerinin kontrolünden kurtararak merkezî hükümetin otoritesini girmesidir.

iii. Zafer Koalisyonu (el-Nasr): Türkmen siyasi güçlerin bir kısmı Bağdat ve Kerkük vilayetlerinde Başbakan Haydar El-Abadi liderliğindeki en-Nasr'a katılmıştır. Irak Türkmenleri İslam Birliği'nin Türkmen adayı Abbas el-Bayati'nin Bağdat'tan kazanması beklenmektedir. Öte yandan Turhan Müftü liderliğindeki Türkmen Sivil Haklar Partisi'nin Zafer Koalisyonu'nda yer alması az da olsa Kerkük'teki Türkmen oylarının dağılmasına neden olacaktır.

iv. Vataniye: Ninova vilayetinden Irak Türkmen Cephesi bu koalisyon içerisinde yer almaktadır. Türkmenlerin bu listeden milletvekili çıkarması beklenmektedir.

v. El-Hikme Hareketi: Bazı Türkmenler bu hareket içinde seçimlere katılacaktır ancak seçilme şansları düşük görünmektedir.

vi. Irak Türkmenleri Kurtarma Cephesi: Söz ko-

nusu siyasi oluşum Telaferli bir Türkmen olan Sabit Bişar tarafından kurulmuştur. Irak Türkmenleri Kurtarma Cephesi, Musul'da (Ninova Kimliğimiz) ve Bağdat'ta (Bağdat Koalisyonu) ve Salahaddin vilayetinden (Salahaddin Kimliğimiz) arasında katılacaktır. Bu listenin gelecek parlamentoda ancak Musul'da temsil edilmesi olasılığı görünürken, özellikle Irak dışındaki Türkmen oyları üzerinden politika ürettiği bilinmektedir.

IV. Seçimlerin Beklenen Sonuçları ve Siyasi Koalisyonları Payı

2018 parlamento seçimleri, 2003 tarihinden beri yapılan seçimlere kıyasla en karmaşık ve tartışmalı seçim sayılmaktadır. Çünkü 2005 seçimlerinden bu yana Irak'ın siyasi sahnesine damgasını vuran ana geleneksel partileri ortaya çıkaran yeni ittifaklar ve beklenmeyen ayrılmalar yaşamıştır. Ayrıca siyasi sürecin haritasının önceden çizilebileceği önemli ittifaklar bulunmamaktadır. Seçimlere katılan siyasi partiler ve grupların elde

Irak Türkmen Cephesi'nin öncülüğünde Kerkük'te birleşik bir liste kurulmuştur. 18 adayın olduğu listede daha önceki seçimlerde farklı olarak Şii ve Sünni Türkmen partileri bir araya gelmiştir. Bu Türkmen kimliğinin Irak'taki varlığının tespiti açısından önemlidir.

edecekleri sonuçlara göre hükümetin kurulması çok uzun zaman alabilir.

Mayıs 2018 seçimlerinden sonra oluşması en olası görünen iki ittifak ortaya çıkmaktadır. Birincisi Haydar el-Abadi liderliğinde Zafer Koalisyonu, Ammâr el-Hakim liderliğinde Hikmet Ulusal Hareketi, Sâirûn Koalisyonu lideri Mukteda el-Sadr arasında oluşması beklenmektedir. Öte yandan bu partilerin Usame el-Nuceyfi Liderliğinde el-Karar Koalisyonu, Kasım el-Fehdevi liderliğinde el-Âbirûn listesi gibi listelerle işbirliği yapması beklenmektedir. İkinci olarak Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki'nin, Hadi el-Amiri liderliğinde el-Fetih Koalisyonu içerisindeki Haşdi Şaabi grupları ve İslam Yüksek Konseyi ile birlikte bazı Sünni güçleri yanına çekme ihtimali söz konusudur. Ancak seçimlere dağılık giren Kürt Partilerin seçim sonrasında tek bir koalisyon içinde toplanmaları ihtimal dahilindedir. Maliki seçimlerden sonra oluşturacağı koalisyon için Kürt desteğini kazanmak istemiş, dolayısıyla IKBY'ye

karşı diyalog çağrısında bulunmuştur. Fakat buna rağmen Maliki'yi yönelik olumsuz bir bakış açısı vardır. Aynı olumsuz tepki sebebiyle 2014 seçimlerinde partisi çok sayıda sandalye kazanmasına rağmen Malik'i üçüncü dönem için başbakanlık görevini alamamıştır. Mihenk taşı rolünü oynayacak diğer bir güç ise Türkmenlerdir. Seçimlerden önce hâkim olan siyasi ortam, karmaşıklıkları, sürprizleri ve hassas seçim ittifaklarıyla birlikte, seçimlerden önce farklı olan yeni bir haritada yeniden kristalize edilmeye hazırdır. Türkmen siyasi güçleri siyasi farklılıklarını aşarlarsa ve ulusal olarak desteklenirlerse başarılı olmaları ihtimal dahilindedir. Tabi bu noktada bölge güçlerinin de önemli rolü olacaktır. Türkmenler siyasi etki ve önemli ağırlık verecek eğer büyük koalisyonlardan birini tercih ederse ve yeni bir hükümet kurmak için gerekli çoğunluğu sağlaması için diğer koalisyonlar arasında mücadele başlayacaktır. Aksine, eğer seçimlerden önceki durumla aynı kaldığı takdirde Türkmen bileşenin gücü, etkisi ve nüfuzu bölünmeye devam edecektir.

Dolayısıyla en iyi durumda Sünni Türkmenler en çok 5-6 sandalye ve Şii Türkmenler ise 4-5 sandalye kazanacaklardır. Böylece, bunların etkileri Irak politik denkleminde azalacak ve bir sonraki hükümet ve parlamentoyu şekillendirmedeki rolleri eksik olacaktır.

Sonuç

12 Mayıs 2018 tarihinde Irak parlamento seçimlerinin geri sayımının başlamasıyla birlikte Irak siyasi ortamı siyasi güçler ve partiler arasında bir savaş alana dönüşmüştür. Bir kısmı bölünmelere ve ayrışmalara maruz kalmıştır. Diğer kısmı ise koalisyonlara ve ittifaklara katılmıştır. Bu gerçek, gelecek seçimler üzerinde bir gölge oluşturmakta ve sonuçlarını tahmin etmenin zorluğunu ortaya çıkarmaktadır. Sebebi ise geçen dört yılın içinde meydana gelen büyük olaylardır. Bu olaylar şunlardır: Birincisi, Haziran 2014'te IŞİD Irak'ın kuzey ve batısındaki bölgelerinin üçte birini ve üç vilayeti ele geçirmiştir. Haşdi Şaabi'nin ortaya çıkması bu bölgeleri IŞİD'den geri alması ve IŞİD bitirmesiyle

birlikte siyasi düzeyde etkisi de yükselmiş ve siyasi liderleri koalisyonlar oluşturarak seçimlere katılmaya karar almıştır. İkincisi, IKBY ile merkezi hükümet arasında ortaya çıkan krizin siyasi alana önemli yansımaları olmuştur. Haydar el-Abadi krizi yönetmekte önemli başarılar ve çıkarlar elde etmiştir. En önemlisi petrol açısından zengin olan Kerkük'ü ve diğer tartışmalı bölgeleri geri almıştır. Abadi, bu sorunun çözümünde büyük bir siyasi ağırlık ortaya koyarak ikinci bir dönem kazanma şansını büyük ölçüde yükseltmiştir. Diğer taraftan bu kriz, Kürt siyasi güçleri arasında büyük bölünmelere neden olmuş ve bölünmeleri önemli ölçüde derinleştirmiştir. Bu da önceki partilerin seçim döngülerinden farklı olarak partilerinin sandalye dağılımı haritasına doğrudan yansımaya olacaktır. Irak siyasi denklemindeki Kürt unsuru kendi gücünü, çıkarlarını ve taleplerini mihenk taşı rolüyle elde etmeye çalışmaktadır. Seçimlerinden önce Irak siyasi sahnesindeki partilerin ve siyasi güçlerin en önemli özellikleri şunlardır:

12 Mayıs 2018 tarihinde Irak parlamento seçimlerinin geri sayımının başlamasıyla birlikte Irak siyasi ortamı siyasi güçler ve partiler arasında bir savaş alana dönüşmüştür. Bir kısmı bölünmelere ve ayrışmalara maruz kalmıştır. Diğer kısmı ise koalisyonlara ve ittifaklara katılmıştır.

- i. Bazı büyük geleneksel partiler, liderler ve siyasi figürler kişisel çıkarlarını elde etmek için kuruldukları temel ideolojilerden ve ilkelerden vazgeçmektedir.
- ii. Bu seçimlerdeki bazı partiler ve siyasi güçler, ittifaklarında, önceki seçim dönemlerinde kendilerine karşı olan siyasi güçlerle koalisyonlara katılmaları tüm beklentilerini aşmıştır.
- iii. Irak'taki siyasi gruplar ve partiler sadece seçim siyasi blokları haline gelmiştir. Doktrin veya ilkeli düşüncelerinden uzak seçim hedefleri, halk desteğine dayanmaktadır.

Hâlihazırda Irak siyasi durumundaki, özellikle siyasi, ekonomik, sosyal ve güvenlik gibi çeşitli alanlarında büyük değişiklikleri, yani gelecek siyasi haritayı Irak seçmeni belirleyecektir. Çünkü Irak seçmeni 2003 yılından bu yana siyasetçileri, siyasi figürler ve devletin kaynaklarını hakkında önemli bilgi birikimine sahiptir. Bir önceki seçimlerden elde edilen deneyimleri açıkça göstermektedir ki, en büyük kaybeden Irak halkıdır ve satranç oyunu gibi taşlar yeniden değiştirmektedir. Yer altı kaynaklarının kötü bir grup tarafından yağmalanması sebebiyle belki de önümüzdeki seçimlerin sonuçları adil olacak ve eski siyasetçileri yönetimden çıkaracaktır.

Endnotes

- 1 <https://www.alarabiya.net/ar/arab-and-world/iraq/2018/01/17/.html>
- 2 "Ref. 8/federal/media/2018", Federal Supreme Court, Republic of Iraq, https://www.iraqfsc.iq/krarat/feden/8_fed_2018en.pdf
- 3 Irak Cumhuriyeti Anayasası, Irak Cumhuriyeti, Bakanlık Kurulu Genel Sekreterliği, Resmi site, <http://www.cabinet.iq/PageViewer.aspx?id=2>
- 4 <http://www.ihec.iq/ihecftp/2018/parts/taha2018a.xlsx>
- 5 Dava Partisi'nin seçimlere katılmak için yaptığı açıklama: <http://www.al-daawa.org/main/2013-01-07-14-22-14/3539-2018-01-13-16-53-58.html>
- 6 "Haşdi Şaabi Liderleri Abadi Koalisyonundan Çekiliyor". <http://www.alquds.co.uk/?p=861832>
- 7 Mukteda es-Sadr ile röportaj: <https://www.youtube.com/watch?v=I9sRtdwu8As>
- 8 "Abadi'nin Müttefiklerinin çoğu Koalisyonundan çekiliyor", *el-Mede* Gazetesi, 31.01.2018
- 9 Sünni Seçim Sahnesi ..Değişiksiz Dağılma ve Sapıt(El Meşhed El İntihabi El Sünni ..Tefkik Vetebe Bidün Teğir)özel rapor,İrak Tutumu,07.02.2017 <http://www.al-mawqif.com/82477>
- 10 <http://almustaqbal.com/article/2014573/>
- 11 <http://almustaqbal.com/article/http://www.newiraqcenter.com/2018/02/02/>

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

© Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr